

۲۴ سال دانش بدون مرز

۱۵ ژانویه بود که «ویکی پدیا» به عنوان بزرگ ترین دانش نامه با قابلیت به روز رسانی مداوم توسط تمامی مردم دنیا عرضه شد و حالا یکی از پربازدیدترین آدرس های اینترنتی جهان با ۳۲۹ زبان و میلیون ها نویسنده است که محصولات مختلفی را هم عرضه می کند

تصور دنیای امروز بدون اینترنت و اینترنت بدون ویکی پدیا کمی عجیب است؛ برای هر کدام از ما که سوال پیش می آید وقتی در گوگل درباره اش جست و جوی کنیم، مطمئن ترین لینکی که به آن می رسیم ویکی پدیاست؛ دانش نامه ای که حالا ۲۴ ساله شده است و می توان آن را کاملاً بدون مرز توصیف کرد؛ به چند دلیل مهم: اول این که امکان نوشتن مقاله و ویرایشش توسط همه وجود دارد؛ البته به شرط آن که اصول ویکی پدیا را رعایت کنند. دوم این که ویکی پدیا محدود به موضوع خاصی نیست و حالا هم که دانش نامه اش را در دنیای کتاب، واژگان، خبر، سفر و... توسعه داده است. اما سومین دلیل آن است که ویکی پدیا به ۳۲۹ زبان مختلف به روز رسانی مداوم دارد و همه این ها یعنی با پدیده ای کاملاً بدون مرز مواجه ایم. ویکی پدیای فارسی سال ۲۰۰۳ یعنی دو سال بعد از محصول اصلی شروع به کار کرد و الان در رده نوزدهم قرار دارد. جالب است بدانید که ویکی پدیا متعلق به یک مجموعه غیر انتفاعی و خیریه است که در آمریکا مستقر بوده و از محل کمک های مردمی اداره می شود. در آمد این دانش نامه بیش از ۱۰۰ میلیون دلار برآورد می شود؛ یعنی عددی کمتر از در آمد یک فوتبالیست، در آمدی که ادعا می شود صرف توسعه زیرساخت ها شده چرا که هزینه های سالانه این مجموعه حدود ۸۰ میلیون دلار برآورد می شود. در این پرونده از قلق های نوشتن مقاله در این دانش نامه گفتیم، از اصول حاکم بر تولید محتوا در آن و همین طور از معایب اتکای زیاد برخی از دانش آموزان و دانشجویان به بزرگ ترین دانش نامه آزاد جهان.

پرونده

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

چهارشنبه ۲۶ دی ۱۴۰۳

۱۴ رجب ۱۴۴۶ • ۱۵ ژانویه ۲۰۲۵

شماره ۲۱۶۸۴

۲۹۰۳

د زندگی سلام امروز بخوانیم:

اجاره نشین های همیشگی کلیه

جای خالی گفت وگوهای منطقی

روز جهانی منطق بهانه ای شد تا از ویژگی های کمتر

گفته شده یک گفت وگوی منطق محور بگویم

که تعادلی بین استدلال منطقی و تعامل انسانی

برقرار و بهر شد فردی و اجتماعی کمک می کند

کاهش تنش های روانی

با خوابیدن کنار همسر

طنز | هدیه روز پدر دیگه جوراب

نیست

میلیون بازدید به تیره دوازدهم سقوط کرد.

آمارهای حیرت انگیز ویکی پدیا

طبق آمار آلکسا، ویکی پدیا هفتمین صفحه پر بیننده در اینترنت است و طبق کام اسکور، این وبگاه در هر ماه فقط در ایالات متحده آمریکا بیش از ۱۱۷ میلیون بار دیده می شود و آمار جهانی بازدید آن ۱۸ میلیارد بار است. ویکی پدیای انگلیسی پر طرفدارترین زبان است که در ۵۶ میلیون صفحه ۶ میلیون و ۵۰۰ هزار مقاله توسط ۴۳ میلیون کاربر نگاشته شده است. ویکی پدیای فارسی بیش از یک میلیون و ۳۰۰ هزار کاربر دارد که از این تعداد نزدیک به ۶ هزار نفر کاربر فعال هستند.

جمعیت ۱/۵ میلیاردی هند هم در این ماجرای تاثیر نیست.

اولین باز یگر در رده باز دهم

صفحه «جی دی ونس»، سیاستمداری که در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۴ به عنوان معاون ترامپ انتخاب شد با ۲۳ میلیون بازدید در رده هفتم، صفحه فیلم ابرقهرمانی مارول «دپول ولورین» با بازی رایان رینولدز و هیو جکمن با ۲۲ میلیون بازدید در رده هشتم، صفحه پروژه ۲۰۲۵ مربوط به بنیاد سیاسی هریج آمریکا با ۱۹ میلیون بازدید در رده نهم و انتخابات سراسری هند با ۱۸ میلیون بازدید در رده دهم قرار دارند. در رده یازدهم، «تیلور سوئیفت» به عنوان اولین

بازیگر در بین صفحات

پربازدید ویکی پدیا با ۱۷

میلیون مخاطب قرار

دارد.

سقوط چت جی پی تی

بزرده دوازدهم

این ابزار OpenAI که

سال قبل رتبه اول را

داشت و یک بات مکالمه با

هوش مصنوعی دریافت

پاسخ سوال هاست،

امسال با تقریباً ۱۶

به خود در بین صفحات پر مخاطب ویکی پدیا اختصاص داد.

انتخابات آمریکا و موضوعات مرتبط

دومین صفحه پربازدید ویکی پدیا در سال ۲۰۲۴، متعلق به کامال هریس است. معاون رئیس جمهور آمریکا که در چرخش غیرمنتظره نامزد دموکرات ها شد اما انتخابات را به ترامپ باخت و صفحه اش بیش از ۲۸ میلیون بازدید داشت. انتخابات آمریکا در سال ۲۰۲۴ هم با ۲۷ میلیون بازدید در رده سوم ویکی از مقالات پر طرفدار ویکی پدیا بود. صفحه ترامپ در ویکی پدیا با ۲۵ میلیون بازدید در رده پنجم قرار گرفته است.

برادران قاتل در آمریکا

چهارمین مقاله پربازدید ویکی پدیا در سال ۲۰۲۴، صفحه «لایل واریک منندز» است. مقاله برادران منندز که در سال ۱۹۸۹ والدین خود را در آمریکا به قتل رساندند، به دنبال انتشار سریال «هیولاها: داستان لایل واریک منندز» از نتفلیکس بیش از ۲۶ میلیون بازدید داشت.

لیگ برتر کرکت هند؛ واقعا؟

بین این همه رشته ورزشی و لیگ های مختلف آن در کشور های مختلف، باور این که لیگ برتر کرکت هند بیش از ۲۶ میلیون بازدید، یکی از موضوعات ورزشی محبوب بوده در رده ششم پر مخاطب ترین صفحات ویکی پدیا قرار دارد، شاید کمی سخت باشد. البته

طبق آمارها فقط در سال ۲۰۲۴، کاربران با بیش از ۳۰۰ زبان موجود، مجموعاً ۴/۵ میلیارد ساعت را

صرف مطالعه مقالات ویکی پدیا کردند. نسخه

انگلیسی ویکی پدیا بیشترین تعداد

بازدیدها را به خود اختصاص

داد و طبق روال در پایان هر

سال میلادی، فهرستی از

پربازدیدترین مقاله های

ویکی پدیا منتشر می شود.

جالب است بدانید در

سال ۲۰۲۳، سه مقاله

پربازدید شامل ChatGPT

با بیش از ۵۲ میلیون بازدید،

در گذشته گان ۲۰۲۳ با ۴۸

میلیون بازدید و جام جهانی کریکت

۲۰۲۳ با ۳۸ میلیون بازدید بودند. البته

۲۵ صفحه بیشتر جست و جوشده ویکی پدیا در سال

۲۰۲۴ به سیاست (۱۰ مقاله)، فرهنگ عامه و رسانه

(۸ مقاله) و ورزش (۴ مقاله) اختصاص داشت.

در گذشته گان ۲۰۲۴ همچنان در صدر

همچون سال گذشته، اسامی مشهورترین افرادی که

در سال جاری فوت کردند، در صدر مقالات پربازدید

قرار دارد. امسال هم صفحه مربوط به در گذشته گان

سال ۲۰۲۴ با بیش از ۴۴ میلیون بازدید، رتبه اول را

چگونه در ویکی پدیا مقاله بنویسیم؟

برای نوشتن مقاله باید ابتدا ثبت نام کنید و حساب کاربری داشته باشید.

البته بهتر است به جای نوشتن مقاله از آغاز، سعی کنید مقاله های موجود در

ویکی پدیا را به صورت جزئی ویرایش کنید تا با چگونگی و ساز و کار های

مقاله نوشتن آشنا شوید. پیش از هر کار دیگری جست و جو کنید تا

مطمئن شوید مقاله ای که می خواهید بنویسید، قبلاً توسط

کاربر دیگری نوشته نشده باشد. در این جست و جو به

نگارش های مختلف یک واژه دقت کنید، مانند رییس

و رئیس. برای آشنایی با اصول ویرایش در ویکی پدیا،

پیشنهاد می کنیم خودآموز ویکی پدیا را مطالعه کنید.

برای نوشتن مقاله، مهم ترین کار این است که منابع

جمع کنید. مقاله ها باید همیشه برپایه منابع معتبر

نگاشته شوند. این یک اصل مهم در مقاله نویسی در

ویکی پدیا است. در ادامه از دیگران و به ویژه کاربران

پخته تر، تقاضای بازخورد کنید. بهتر است ابتدا مقاله را در

فضای کاربری خود تدوین و سپس آن را به فضای اصلی منتقل

کنید. برای نمونه، اگر نام کاربری تان «زندگی سلام» است، می توانید

صفحه ای به نام کاربر:زندگی سلام / آزمایشی را در جعبه جست و جوی تایپ،

روی لینک قرمز آن کلیک و مطالب خود را وارد آن جا کنید. حواستان باشد که

حق تکثیر کسی یا جایی را نقض نکنید، موضوع مقاله تان شناخته شده باشد و

معیار های دیگر مقاله نویسی را رعایت کنید.

۵ اصل بنیادین ویکی پدیا

قبل از شروع هر کاری، این ۵ اصل بنیادین ویکی پدیا را بخوانید.

۱. ویکی پدیا یک دانشنامه است که ویژگی های دانشنامه های عمومی و تخصصی و سال نماها و فرهنگ های جغرافیایی را در خود ترکیب کرده است. تجربه ها و دیدگاه های شخصی نیز جایی در ویکی پدیا ندارند. مقاله ها نباید شامل مواردی باشند که تا به حال در هیچ جا منتشر نشده اند.

۲. ویکی پدیا دیدگاهی بی طرف دارد؛ یعنی در ویکی پدیا کوشش بر آن است تا مقالات تنها یک دیدگاه خاص را تبلیغ نکنند، بلکه به تمام دیدگاه ها درباره هر موضوع بپردازند. گاهی این کار مستلزم بیان کردن چندین دیدگاه مختلف و گسترش هر یک به حد کافی است؛ تا کاربر بداند هر دیدگاه از کدام منبع می آید و هیچ دیدگاهی نباید به عنوان «حقیقت محض» یا «بهترین دیدگاه» معرفی شود.

۳. ویکی پدیا یک محتوای آزاد است که هر کسی می تواند آن را تغییر دهد، ویرایش کند، استفاده و توزیع کند. به قانون حق نشر احترام بگذارید و از منابع دزدی ادبی نکنید.

۴. ویراستاران باید یکدیگر با احترام و تمدن رفتار کنند؛ به دیگر ویکی پدیا نویسان احترام بگذارید، حتی اگر با آن ها موافق نیستید. نزاکت را حفظ کنید. از حمله های شخصی و تعمیم دادن های کلی بپرهیزید. وقتی بحث بالایی گیرد، آرام بمانید. ۵. مقررات ویکی پدیا تغییرناپذیر نیستند، مقررات ویکی پدیا روی سنگ کنده نشده اند، روح قوانین بر حروف و واژه های آن ها برتری دارد. در ویرایش، انتقال و تغییر مقالات بی باک باشید؛ از این نترسید که ممکن است خرابکاری شود.

نسخه های قبلی

مقالات محفوظ

هستند؛ پس امکان

ندارد که تصادفاً

ویکی پدیا را خراب

کنید یا محتوای

مقالات را به صورت

بازگشت ناپذیری

نابود کنید. اما به

یاد داشته باشید که

هر چه بنویسید، شاید

برای آیندگان بماند.

ویکی پدیا زده نباشیم!

ویکی پدیا در عین حال که جامعیت جالبی دارد؛ در صورت این که تک منبع ما باشد می تواند قدرت تفکر و استدلال را در فرد بگیرد

ویکی پدیا مزایای زیادی دارد؛ دسترسی آسان، قابل اعتماد بودن در بسیاری از حوزه ها، به روز رسانی مداوم، اطمینان از این که چنانچه در موضوعاتی مثل ورزش و سینما اطلاعات اشتباهی در آن وارد نشده باشد افراد زیادی اقدام به ویرایش می کنند؛ پشتیبانی از چند زبان و... اما با این همه نمی توان از نقاط ضعف آن چشم پوشی کرد. نقاط ضعفی که باید از احتمال وقوع شان باخبر بود تا بازدید درستی از این دانش نامه استفاده کنیم.

نقاط ضعف محتوای ویکی پدیا بی

وقتی صحبت از نقاط ضعف ویکی پدیا می کنیم قرار نیست شامل تمام مقاله ها و مدخل ها باشد اما باید احتمال وقوع آن ها را قبل از جدی گرفتن هر محتوایی که می بینیم در نظر بگیریم:

۱. دقت پایین: وقتی یک دانش نامه آزاد محسوب می شود همه می توانند با چند قاعده در آن محتوایی را بنویسند و در نهایت به یک صفحه یا سایت ارجاع دهند، امکان این که دقت محتوای پایین بوده یا حتی محتوای غیر سوگیری باشد، زیادی می شود.

۲. اطلاعات گمراه کننده: بسیاری از گروه ها در شبکه های اجتماعی مختلفی تولید محتوای می کنند اما شانس این را ندارند که آن چه تولید کرده اند، در اولین جست و جوی گوگل دیده شود؛ پس نوشتن مقاله یا ویرایش در ویکی پدیا می تواند انتخاب خوبی برای افرادی باشد که بابت قبلی سراغ آن آمده اند؛ حتی اگر لازم باشد قاعده بی طرفی این دانش نامه را بازنه های زیر پا بگذارند.

۳. شوخی و...: حتماً ما جرای گزارش معروف سرهنگ

آن که در موضوعاتی که نیاز به بررسی بیشتر دارد، تنها منبع ما نباشد. ویکی پدیا به دلایلی که گفتیم می تواند عمق کمی داشته باشد پس نیاز است برای درک بهتر یک موضوع و در نظر گرفتن نگاه های دیگر، سراغ منابع بیشتری برویم و با تطبیق آن ها با هم به درک درستی برسیم.

۳. مقاله خوب: خود ویکی پدیا دستورالعمل هایی دارد و حتی برخی از مقاله ها امتیاز می کند. وقتی مقاله ای متمایز شده یعنی به دستورالعمل ها وفادار بوده. البته این وسواس برای هر محتوایی نیاز نیست. به طور مثال اگر بخواهیم بدانیم بوفون چند سال در یوونتوس بوده و چند بازی انجام داده خیلی ضروری نیست از چند منبع استفاده کنیم یا با تفکر نقادانه دنبال ایجاد ارتباط بین فرض ها و نتایج باشیم.

چطور سراغ ویکی پدیا برویم؟

۱. بررسی منابع مقاله ها: هر مقاله در ویکی پدیا متکی به منابع مختلفی است که باید بررسی شوند؛ آیا آن منابع بی طرف هستند؟ تضاد منافع با موضوع ندارند؟ از چه دیدگاهی حمایت می کنند؟ آیا مقاله در استفاده از منابع درگیر سوگیری و... بوده؟

۲. استفاده از چند منبع: ویکی پدیا می تواند گزینه سرراست و خوبی برای مطالعه و بررسی باشد به شرط

